

Lesbrief 43: december 2017

Wilt u laten weten wat u van deze TLPST vond? Hebt u tips voor de volgende aflevering? Mail ons: redactie@onzetaal.nl.

Afkortingtaal

Is het Nederlands niet je moedertaal? Dan duurt het even voordat je die taal onder de knie hebt. Toch lukt het na een tijdje meestal wel. Tot je ontdekt dat er nog een andere taal bestaat binnen het Nederlands.

> [Lees verder](#)

Hiphop is direct en persoonlijk

De journalist Rajko Disseldorp interviewde tien hiphopartiesten voor zijn boek *Hiphop in Nederland: De tien rappers van dit moment*. Ook op taalgebied klinkt hiphop hem als een bijzonder genre in de oren.

> [Lees verder](#)

Dialect op je tong

Mensen in het noorden van Nederland klinken anders dan mensen in het zuiden. Hoe kan dat? Bewegen ze hun tong soms anders? Martijn Wieling van de Rijksuniversiteit Groningen doet daar onderzoek naar.

> [Lees verder](#)

Luierreclames, luiwerreclames

Als je een klein broertje of zusje hebt, hoor je soms misschien praten over luiers. Maar hoe spreken mensen dat woord eigenlijk uit?

> [Lees verder](#)

Afkortingtaal

Is het Nederlands niet je moedertaal? Dan duurt het even voordat je die taal onder de knie hebt. Toch lukt het na een tijdje meestal wel. Tot je ontdekt dat er nog een andere taal bestaat binnen het Nederlands.

Anwar Manlasadoon uit Syrië kan erover [meepraten](#). Hij begon een studie aan een hogeschool en kreeg les in het Nederlands, las studieboeken in het Engels en legde toetsen af in het Nederlands en het Engels. Die twee talen combineren vond hij al moeilijk, maar dan was er nog een extra taal, namelijk de taal van de afkortingen.

Hij dacht dat de afkortingen woorden waren die hij niet kende en vroeg zijn vriendin een lijst met afkortingen en hun betekenis samen te stellen.

Als je ff rondkijkt, zie je dat we idd veel te maken krijgen met afko's i.p.v. volledige woorden. Wat vind jij daarvan?

Vragen en opdrachten

- 1 In de tekst wordt er gesproken over 'de taal van de afkortingen'. Vind je dat inderdaad een taal? Leg je antwoord uit.
- 2 Anwar kwam veel afkortingen tegen in zijn studiestof en vooral in een bepaald tentamen dat hij moest maken. Kom jij in schoolteksten of toetsen wel eens afkortingen tegen die je niet kent?
- 3 In de een-na-laatste zin van de tekst staan vier afkortingen. Wat betekenen deze afkortingen?
- 4a Wanneer (of: in gesprek met wie) gebruik jij het vaakst afkortingen?
- 4b Gebruik je wel eens afkortingen in iets wat je voor school schrijft?
- 5 De tekst eindigt met een vraag. Wat is jouw antwoord?
- 6 Maak een 'zin' waarin je alleen maar afkortingen gebruikt. Laat de zin lezen aan een klasgenoot. Begrijpt hij of zij wat er staat?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Hiphop is direct en persoonlijk

De journalist Rajko Disseldorp interviewde tien hiphopartiesten voor zijn boek *Hiphop in Nederland: De tien rappers van dit moment*. Ook op taalgebied klinkt hiphop hem als een bijzonder genre in de oren.

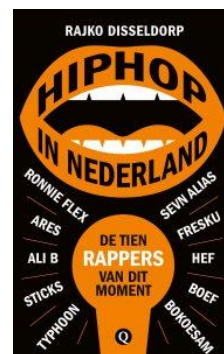
Het grote verschil met andere liedjesmakers is volgens Disseldorp dat Nederlandstalige hiphopartiesten directere taal gebruiken. Door het gebruik van de ik-vorm zijn hun liedjes minder abstract en hun teksten zijn persoonlijk en eerlijk.

Ook de creatieve omgang met taal valt op. Disseldorp haalt in zijn boek hiphopper Ronnie Flex aan als voorbeeld:

“Hij toont zich op zijn debuutalbum een innovatief woordkunstenaar met zinnen als ‘Ik weet niet waar mijn vader zich begeeft / Ik ben de vader van mezelf.’ Op humoristische wijze beschrijft hij een afspraak met een meisje: ‘Ik sta te wachten op haar met was in mijn haar/ Dat zijn dingen die ik niet moet doen.’”

Disseldorp vindt ‘Ik wil’ van Fresku door de directe en kwetsbare taal een essentieel nummer in de Nederlandstalige hiphop van vandaag.

Beluister een interview met Disseldorp in het radioprogramma [De Taalstaat](#).

Vragen en opdrachten

Beantwoord de vragen hieronder eerst voor jezelf en bespreek de antwoorden daarna in de klas. Voor de beantwoording van vraag 2 en 3 moet je misschien wat songteksten opzoeken.

- 1a Van wat voor soort muziek houd jij het meest? Kun je uitleggen waarom?
- 1b Als jij een liedje mooi vindt, is dat dan vaker vanwege de muziek of vanwege de tekst?
- 1c Luister jij liever naar Engelstalige of Nederlandstalige muziek? Kun je uitleggen waarom?
- 1d Welke Nederlandstalige artiest vind jij het beste? Kun je uitleggen waarom?

Rajko Disseldorp zegt dat Nederlandstalige hiphopartiesten directere taal gebruiken dan andere liedjesmakers. Hun liedjes zijn persoonlijk en eerlijk. Hij denkt dat dit vooral komt door het gebruik van de ik-vorm.

- 2 Ben je het met Rajko eens? Probeer je antwoord uit te leggen door een voorbeeldtekst te geven (van een hiphopartiest of juist van een niet-hiphopper) waarmee je laat zien waarom Rajko wel of niet gelijk heeft volgens jou.

Rajko Disseldorp vindt ook dat hiphopartiesten creatiever zijn met taal dan andere artiesten.

- 3** Ben je het met Rajko eens? Probeer opnieuw om je antwoord uit te leggen met een tekstvoorbeeld.

[> Antwoorden](#)

[> Terug naar de voorpagina](#)

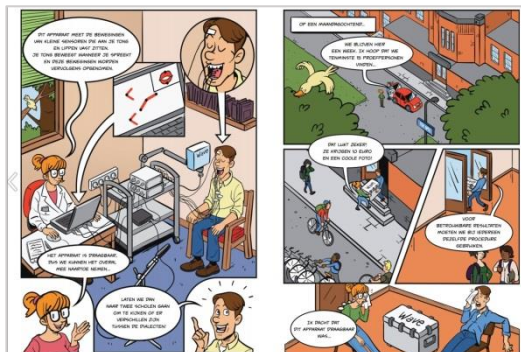
Dialect op je tong

Mensen in het noorden van Nederland klinken anders dan mensen in het zuiden. Hoe kan dat? Bewegen ze hun tong soms anders? Martijn Wieling van de Rijksuniversiteit Groningen doet daar onderzoek naar.

Alle taal die je maakt als je praat, maak je door je tong en lippen te bewegen. Martijn doet daar onderzoek naar met een gloednieuw soort apparaat waarmee hij heel precies kan meten hoe iemands mond en lippen bewegen. Samen met een tekenaar maakte hij [een stripverhaal](#) over dit bijzondere onderzoek.

Uit Martijns onderzoek blijkt dat mensen in ieder deel van het land hun tong en lippen net weer anders gebruiken dan in andere regio's. In de ene regio plaatsen ze hun tong bijvoorbeeld meer naar achteren dan in de andere.

Kennelijk is dat een van de dingen die kinderen onbewust oppikken als ze opgroeien. Ze merken hoe hun ouders precies hun tong gebruiken bij het praten, en gaan dat zelf ook doen.

Vragen en opdrachten

Lees [de strip](#) over het onderzoek van Martijn Wieling.

- 1a Spreek eens hardop een paar woorden uit en voel bewust wat je mond (je lippen en je tong) doet als je die woorden zegt.
- 1b Test eens wat er gebeurt als je dezelfde zin uitspreekt met je tong extra naar voren of je tong extra naar achteren.
- 2 Het apparaat waarmee Martijn Wieling meet hoe iemands mond en lippen bewegen, heet een articulograaf. Waarom zou het apparaat zo heten? Kun je er een ander Nederlands woord in ontdekken?

Martijn Wieling heeft een bijzondere manier gekozen om de resultaten van zijn onderzoek naar buiten te brengen: een stripverhaal. Hij zegt hierover in een interview: "Mede omdat de data bij kinderen/jongeren zijn verzameld leek me dit een aansprekende vorm om ook jongeren te bereiken. De strip gaat over mijn eigen onderzoek, maar laat ook zien wat het doen van onderzoek inhoudt. Het brainstormen over een idee, data verzamelen, verwerken, presenteren op een congres, een artikel indienen, herzien, en uiteindelijk publiceren. En ook dat het een kwestie van lange adem is."

- 3a Martijn hoopte met zijn keuze voor een stripverhaal ook jongeren aan te spreken. Is dat gelukt? Vond je het leuk om te lezen?
- 3b Martijn wilde met de strip ook laten zien wat het doen van onderzoek inhoudt. Lijkt het jou leuk om iets te onderzoeken zoals Martijn heeft gedaan? Zo ja, op welk gebied zou je wel eens iets willen onderzoeken?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Luierreclames, luiwerreclames

Als je een klein broertje of zusje hebt, hoor je soms misschien praten over luiers. Maar hoe spreken mensen dat woord eigenlijk uit?

Het woord *luier* bestaat uit twee lettergrepen: *lui* en *er*. De eerste lettergreep eindigt op een klinker (*ui*) en de tweede begint met een klinker (*e*). En twee klinkers na elkaar, dat vinden veel mensen niet zo prettig om uit te spreken. Daarom voegen ze bij het praten een medeklinker in om een soort verbinding te maken. In *zeeën* of *dia* is dat bijvoorbeeld een *j*-achtige klank ('zeejen', 'di-ja') en in *douane* een *w*-achtige klank ('doewane').

Bij *luier* blijkt die tussenklank minder duidelijk te zijn, zoals je kunt horen in [dit filmpje](#). Sommige mensen zeggen 'lui-*jer*' en andere mensen zeggen 'lui-*wer*'. Dat gebeurt ook bij *buien*: sommige weermannen voegen daar een *j* in en andere een *w*. Hoe zit dat in elkaar?

Zegt deze weervrouw 'bui-jen' of 'bui-wen'?

Vragen en opdrachten

- 1a Hoe spreek jij het woord *luier* uit? Als 'lui-*jer*' of als 'lui-*wer*'?
- 1b En hoe zit dat met het woord *buien*?
- 1c Tel welke uitspraak bij jullie in de klas het meest voorkomt.

In de tekst staat dat we vaak vanzelf een medeklinker toevoegen als we twee klinkers na elkaar moeten uitspreken. Als voorbeeld worden woorden genoemd waar *ui* en *e* na elkaar staan (*luier*, *buien*) of twee *e*'s (*zeeën*), een *i* en een *a* (*dia*) of *ou* en *a* (*douane*).

- 2a Probeer in de klas zoveel mogelijk klinkercombinaties te bedenken die midden in een woord voorkomen.
- 2b Voeg je bij het uitspreken van die woorden een medeklinker toe? Zo ja, welke?

> [Antwoorden](#)

> [Terug naar de voorpagina](#)

Antwoorden eerste onderwerp

1 t/m 2 Eigen antwoorden.

3 ff = even, idd = inderdaad, afko's = afkortingen, i.p.v. = in plaats van

4 t/m 6 Eigen antwoorden.

Antwoorden tweede onderwerp

1 t/m 3 Eigen antwoorden.

Antwoorden derde onderwerp

1 –

2 Het woord *articulograaf* komt van het werkwoord *articuleren*. Dat betekent: nauwkeurig uitspreken.

3 Eigen antwoord.

Antwoorden vierde onderwerp

1 Eigen antwoorden.

2a Bijvoorbeeld:

e en a: theater

e en u: reünie

ie en e: melodieën

u en i: ruïne

o en a: zoals

o en e: poëzie

2b Eigen antwoord.
